

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

בס"ד, ה' תמוז התשפ"ו

חולין נ"א – נקב בבית הכוסות, ודיני נפילה וריסוק איברים

שאלות:

1. משה רואה מחט תקועה בבית הכוסות, ואין עליה דם האם הבהמה כשרה?

נקב בבית הכוסות

- הברייתא בסוף הדף הקודם אמרה שמחט שנמצאה בעובי בית הכוסות, אם היא חדרה את כל העובי של בית הכוסות גם מהצד הפנימי וגם החיצוני היא טריפה. ואם נמצא דם קרוש על המחט סימן שהנקב נוצר לפני השחיטה ולכן היה דם. אם המכה גם הגלידה, זה אומר שהיא קרתה יותר משלושה ימים לפני השחיטה ולכן אם מישהו קנה אותה בתוך הזמן הזה זה מקח טעות, ויכול לקבל את כספו חזרה. אבל אם המכה לא הגלידה התובע צריך להביא ראיה ממתי המכה.
- הגמרא שאלה מה ההבדל בין מחט לנקב רגיל שמטריף גם כשאין דם? הגמרא עונה, שבנקב עם מחט, אם הנקב נוצר בחייה של הבהמה, הדם היה נדבק ונקרש על גבי מתכת המחט ("מיסרך הוה סריך"). לכן, אם המחט נקייה לחלוטין מדם – מוכח שהנקב נוצר רק לאחר השחיטה והבהמה כשרה.
- הגמרא מביאה מעשה ש**רב ספרא** סיפר ל**אביו** שחכם שבא מארץ ישראל בשם **רב עזירא** העיד שבא מעשה לפני **רבי** במחט שנמצאה בעובי בית הכוסות מצד אחד בלבד, ו**רבי** הטריף אותה (לכאורה בניגוד לברייתא שמכשירה מצד אחד).
- **אביו** חיפש אחרי **רב עזירא** שלא רצה לבוא אליו לברר את העניין, ועלה אחריו גם לגג.
- **רב עזירא הסביר**: שהוא היה הממונה על איסוף התלמידים בבית מדרשו של **רבי**, ו**רב הונא מצפורי ורבי יוסי ממדי** ישבו לפניו. באה לפניו מחט שנמצאה רק בצד הפנימי של בית הכוסות. **רבי** הפך את האיבר, הביט בצד החיצוני, ומצא שם טיפת דם קרושה בדיוק מול מקום המחט. **רבי** הטריף אותה ואמר: שאם המחט לא חדרה גם החוצה, מנין הגיעה טיפת הדם הזו לצד החיצוני?
- **אביו אמר** לו: "הטרחת אותי לחינם! זה דין פשוט במשנה שבית הכוסות שניקב לחוץ הוא טרפה. **רבי** פשוט זיהה שהמחט אכן ניקבה את האיבר מצד לצד.

2. בצלאל הצליף בשוט חזק על הגב של השור, האם צריך לחשוש לטריפה?

בהמה שנפלה מהגג

- המשנה אמרה שבהמה שנפלה מהגג היא טרפה. שמא נתרסקו איבריה.
- **רב הונא אמר**: שמי שהשאיר בהמה על הגג וכשחזר מצא אותה למטה בארץ – לא חוששים לריסוק איברים ולכן לא צריך לבדוק אם היא חיה 24 שעות מעת לעת, מניחים שהיא קפצה מרצונה, והיא יודעת לקפוץ בצורה בטוחה.
- גדי של **רבינא** עמד על הגג, וראה שעורים קלופות בתוך הבית דרך הארובה, וקפץ דרך הארובה למטה.

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

שאלו את **רב אשי**: האם מה ש**רב הונא** אמר שלא חוששים בנפילה זה רק משום שיש לבהמה קיר להתחכך בו בשעת הקפיצה כדי לבלום את הנפילה, וכאן בארובה אין במה להיאחז? או אולי הדין מבוסס על זה שהבהמה אומדת את יכולתה לקפוץ בבטיחות, וגם הגדי הזה אמד את עצמו?

רב אשי השיב: שהבהמה אומדת את עצמה, וגם הגדי הזה אמד את עצמו ולכן הוא כשר.

- כבשה בבית של **רב חביבא** גררה את רגליה האחוריות. **רב יימר אמר** שזה שגרון (סוג של מחלה שתבריא ממנה). **רבינא הקשה** שאולי חוט השדרה שלה נפסק והיא טרפה. ובדקו את הכבשה ומצאו שבאמת חוט השדרה נפסק (כדברי **רבינא**).

למרות המקרה הזה, הגמרא פוסקת שהלכה **כרב יימר** – שבבהמה שגורת רגליים לא חוששים לחוט השדרה, מפני ששגרון הוא שכיח וחוט שדרה שנפסק לא שכיח.

- **רב הונא אמר** שאילים שמנגחים זה את זה לא חוששים בהם לריסוק איברים. גם אם הם עומדים מטושטשים, זהו רק חום זמני ("צימרא") מהמכה בראש. אבל אם הם נפלו לארץ מהניגוח – חוששים לריסוק איברים.

- **רב מנשי אמר** שאילים שנגנבו והגנבים בבירחתם זרקו אותם מעבר לחומת החצר – לא חוששים לריסוק איברים, מפני שהגנבים זורקים אותם בעדינות על מתניהם כדי שינחתו על רגליהם וירוצו לפניהם. אבל אם הגנבים החזירו אותם (וזרקו אותם חזרה מעבר לחומה) – חוששים לריסוק איברים (כי לא אכפת להם איך ינחתו). וזה נכון רק אם החזירו אותם מתוך פחד, אבל אם החזירו אותם מתוך תשובה – ודאי דאגו שלא יינזקו.

- **רב יהודה אמר** בשם **רב**: שמי שהיכה בהמה במקל על ראשה והמקל התכופף כקשת והכה בשתי נקודות בראש ובזנב בלבד, או שהמקל פגע בבת אחת בכל הגב כך שהמכה התחלקה לכל אורך הבהמה – לא חוששים לריסוק איברים. אבל,

- אם המקל נגמר והכה בדיוק בחצי הגב (מפני שקצה המקל מרכז את עוצמת המכה).

- או שהמקל היה בעל קשרים ובלוטות ("קשרים").

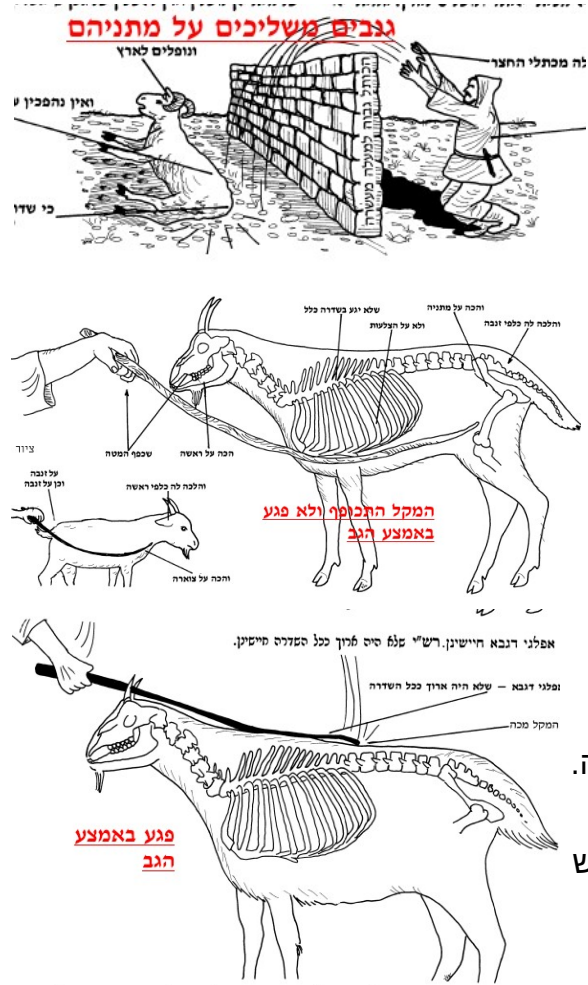
- או שהוא היכה אותה לרוחב הגב באמצע חוט השדרה. בכל אלו חוששים לריסוק איברים.

3. נתנאל הפיל את השור לרצפה לצורך השחיטה, האם יש חשש שהשור הפך טריפה?

מעבר בלידה ונפילה בבית המטבחים

- **רב נחמן אמר**: שמעבר הוולד בבית הרחם בשעת הלידה לא מרסק איברים.

- **רבא מנסה** להביא סיוע ל**רב נחמן** מברייטא שאומרת שתינוק בן יום אחד מיטמא בזיבה. זב מיטמא רק אם הראייה נובעת מפעילות טבעית של הגוף ולא מחמת אונס או

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א מכה. אם מעבר בלידה היה מרסק איברים, התינוק לא היה מיטמא בזיבה. **רבא** מנסה להביא ראיות גם מברייתות שדנות בבהמה שנולדה ביום טוב, שלא חוששים לטריפה והיא מותרת באכילה.

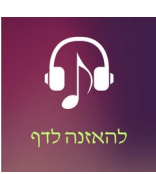
- אבל הגמרא דוחה את הראיות ומעמידה את הברייתות (לגבי התינוק, וגם לגבי עגל שנולד ביום טוב ומותר לשוחטו מיד ללא המתנת 24 שעות) במקרים מיוחדים כגון שיצא בניתוח קיסרי ("יוצא דופן"), או שהעגל נעמד מיד ונעץ את פרסותיו בקרקע ("שהפריס על גבי קרקע"), שזה מוכיח שאיבריו שלמים.
 - **רב נחמן אמר** עוד שבהמה שמפילים אותה ארצה לצורך שחיטה בבית המטבחים – לא חוששים בזה לריסוק איברים.
 - הגמרא **מספרת** על שור שנפל בבית המטבחים ונשמע קול גניחתו מהחבטה, **ורבי יצחק בר שמואל בר מרתא** אכל מהחלקים המובחרים שבו (מכיוון שלא חשש שהוא טרפה). הוא הסביר **שרב** פסק שהשור נועץ את צפורניו בחוזקה בקרקע לפני הנפילה כדי לבלום את המכה, ולכן איבריו לא מתרסקים.
4. קובי זרק ברוז לתוך בריכה מקומה שלישית, יש סיכוי שהוא הפך טריפה?

הלכות בהמה או עוף שנפלו

- **רב יהודה אמר** בשם **רב**: שבהמה שנפלה – לא צריכה המתנה של 24 שעות ("מעט לעת") לפני השחיטה לוודא שהיא לא טריפה וזה בתנאי שהיא עמדה על רגליה, אבל היא כן צריכה בדיקה של חוט השדרה והצלעות שלא נפגעו. אבל אם היא גם הלכה – לא צריכה אפילו בדיקה.
- **רב חייא בר אשי מחמיר** וסובר שגם אם היא הלכה היא צריכה בדיקה.
- **רב ירמיה בר אחא** בשם **רב** הוסיף: שאם הבהמה פשטה את ידיה כדי לעמוד (אף שלא עמדה בפועל) – נחשב כאילו עמדה. עקרה את רגלה כדי ללכת (אף שלא הלכה בפועל) – נחשב כאילו הלכה. **רב חסדא אמר** שאפילו אם רק ניערה את עצמה, כלומר, הראתה ניסיון לעמוד – נחשב כאילו עמדה.
- הגמרא **פוסקת** להלכה: שבהמה שנפלה מן הגג בהפתעה (ולא יכלה לבלום את עצמה):
 - אם היא עמדה ולא הלכה – צריכה בדיקה, אבל לא צריכה המתנת 24 שעות. ואם היא הלכה – כשרה מיד ולא צריכה אפילו בדיקה.
 - **אמימר** בשם **רב דימי מנהרדעא**: אמר שבודקים רק כנגד בני המעיין (שאינן נקב בחלקי הקיבה).
 - **מר זוטרא** בשם **רב פפא אמר** שבודקים כנגד כל חלל הבהמה (כולל צלעות ושדרה).
 - **רב אשי אמר** שהסימנים בצוואר הם קשים ואין חשש שנעקרו בנפילה ולא צריכים בדיקה.
- **רב יהודה אמר** בשם **שמואל**: שעוף שנחבט ונפל לתוך המים – אם הוא שחה מרחק השווה לאורך גופו ("מלא קומתו") – הרי זה כמו בהמה שהלכה, והוא כשר בלי בדיקה. וזה רק אם הוא שחה כנגד כיוון זרם (מלמטה למעלה), אבל עם כיוון הזרם – אולי המים הוליכו אותו והוא צריך בדיקה. במים עומדים (כמו אגם) – שחייה לכל כיוון מועילה.

הדף לע"נ
אמו"ר שלמה חיים משה ב"ר שמואל מנחם הכ"מ
נלב"ע י"א כסלו התשפ"ו

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
והגמרא מביאה אל תוך הדף הבא דוגמאות של נפילה על מצעים שונים כשבאופן כללי
הכלל הוא שמצע רך או מחליק, מציל מריסוק איברים, ומצע קשה גורם לריסוק.